

URSULA STEPHANY

¹Επιμελητρίας του Πανεπιστημίου της Κολωνίας

ΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΞΩΓΛΩΣΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΤΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ*

Μολονότι αἱ φράσεις τῶν παιδιῶν διαφέρουν ἄρκετὰ ἀπὸ τὰς προτάσεις τῶν ἐνηλίκων, ὑπάρχουν ἐν τούτοις ὠρισμένοι τρόποι, διὰ τῶν ὁποίων μπορούμεν νὰ συνδέσωμεν τὰς φράσεις τῶν παιδιῶν μὲ τὰς ἀντιστοιχοὺς τῶν ἐνηλίκων. Εἰς τὸ φωνολογικὸν ἐπίπεδον π.χ. ἡ παιδικὴ λέξις *p i p o* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν λέξιν *k i p o* τῶν ἐνηλίκων, ὅπου τὸ πρῶτον σύμφωνον τῆς λέξεως *p i p o* ἐξηγεῖται ὡς προῖδον προληπτικῆς ἀφομοιώσεως. Τὸ γεγονὸς ὅτι μπορούμεν νὰ διατυπώσωμεν κανόνας ὡς πρὸς τὴν ἀντιστοιχίαν τῶν φράσεων τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἐνηλίκων, ἀποδεικνύει ὅτι αἱ φράσεις τῶν παιδιῶν ἀκολουθοῦν ὠρισμένους κανόνας, ὅτι ἔχουν σύστημα καὶ δὲν εἶναι τυχαῖα.

²Απὸ τοῦ 1960 καὶ ἐξῆς, ὅσοι μελετοῦν τὴν γλῶσσαν τῶν παιδιῶν, τινύζουν ὅτι ἔχει συστηματικὸν χαρακτῆρα καὶ ὅτι εἶναι αὐτόνομος, δηλ. ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τῶν ἐνηλίκων. Ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ παιδί εἶναι «ἄπαιστος ὁμιλητὴς μιᾶς ἐξωτικῆς γλώσσης» (McNeill 1966: 16). Ἡ ἔμφασις, ποὺ ἐδόθη εἰς τὴν αὐτονομίαν τῆς γλώσσης τοῦ παιδιοῦ, ἐξηγεῖται κυρίως ὡς ἀντίδρασις κατὰ τῆς ψυχολογικῆς θεωρίας τῆς *s u m p e r i f o r ᾱ s*, ἡ ὁποία ὑπεστήριζεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατακτᾷ τὴν γλῶσσαν μόνον μὲ τὴν μίμησιν καὶ τὴν ἐνθάρρυνσιν (reinforcement).

³Ὁ Braine ἦτο ὁ πρῶτος, ποὺ περιέγραψε γενετικῶς τὴν γλῶσσαν τριῶν παιδιῶν μὲ μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Ἀγγλικὴν (Braine 1963). Ἐξε-

* Τὸ παρὸν ἄρθρον εἶναι ἐλαφρῶς παρηλλαγμένη μορφή διαλέξεως, ἡ ὁποία ἐδόθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τὴν ἀνοιξὶ τοῦ 1974. Εὐχαριστῶ τὸν διευθυντὴν τοῦ Σπουδαστηρίου τῆς Γλωσσολογίας, καθηγητὴν κ. Γ. Μπαμπινιώτην καὶ τοὺς συνεργάτας του, κ. Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντοῦ, κ. Π. Κοντόν καὶ δίδα Χρ. Χαραλαμπίδου, διὰ τὴν τόσον πρόθυμον βοήθειάν των κατὰ τὸν μεταγλωττισμὸν καὶ τὴν προσαρμογὴν τῆς ἐργασίας αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν.

τάζων φράσεις, πού συνίσταντο ἀπὸ δύο λέξεις, παρετήρησεν ὅτι εἰς περιορισμένους ἀριθμὸς λέξεων ἐνεφανίζετο μόνον εἰς τὴν πρώτην θέσιν τῶν προτάσεων αὐτῶν. Τοιαῦτα λέξεις εἶναι π.χ. αἱ λέξεις see καὶ no (1).

(1)	see boy	κοίτα νινί	no bed	ὄχι κρεβάτι
	see hot	κοίτα ζεστό	no fix	μὴ κάνης

Ἕνας ἄλλος ἀριθμὸς λέξεων, ἐπίσης περιορισμένος, ἐνεφανίζετο μόνον εἰς τὴν δευτέραν θέσιν. Τοιαῦτα λέξεις εἶναι αἱ λέξεις it καὶ off (2).

(2)	do it	κάνε το	put off	βγάζω παπούτσι
	push it	σπῶξε το	sock off	βγάζω κάλτσα
	close it	κλείσε το		

Ὁ Braine κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὑπάρχουν δύο μεγάλαι τάξεις λέξεων εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν μικρῶν παιδιῶν. Αὐτὰς τὰς λέξεις, πού ἔχουν μία ὠρισμένην θέσιν εἰς τὴν πρότασιν τὰς ὠνόμασε PIVOT, δηλ. λέξεις γύρω ἀπὸ τὰς ὁποίας περιστρέφεται ἡ φράσις καὶ τὰς ὁποίας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἄς ὀνομάσωμε ταξινομικάς. Τὰς ὑπολοίπους λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας συνδυάζονται αἱ ταξινομικαὶ λέξεις, τὰς ὠνόμασε X ἢ OPEN, δηλ. ἀνοικτὴν τάξιν. Ἡ τάξις X ἢ ἀνοικτὴ περιλαμβάνει πολλὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἔχουν μίαν ὠρισμένην θέσιν εἰς τὴν πρότασιν, μποροῦν δὲ ἐπίσης συχνὰ νὰ ἀποτελέσουν μόναι τῶν προτάσεις μὲ μίαν λέξιν. Αὐτὴ ἡ περιγραφή τῶν προτάσεων τῶν δύο λέξεων καὶ τῆς μιᾶς λέξεως εἶναι δυνατόν νὰ διατυπωθῇ ὑπὸ μορφὴν κανόνων (3).

- (3) $\Pi \rightarrow \text{PIVOT}_1 + X$
 $\Pi \rightarrow X + \text{PIVOT}_2$
 $\Pi \rightarrow X^1$

Ἡ ταξινομικὴ γραμματικὴ (pivot grammar) θεωρεῖται ὅτι εἶναι γενετική, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι ὄχι μόνον περιγράφει τὰς προτάσεις πού ἤδη ἔχουν συγκεντρωθῇ, ἀλλὰ καὶ πιθανὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν μὲν λεχθῇ, θὰ ἦτο ὅμως δυνατόν νὰ λεχθῶν· π.χ. προτάσεις ὡς:

- (4) * more hot ἄλλο ζεστό * allgone hot πάει ζεστό.

Τοιαῦτα προτάσεις φαίνονται παράξενοι εἰς τοὺς ἐνήλικας, ἀλλὰ δὲν εἶναι

1. Π' εἶναι 'πρότασις': τὰ δὲ σύμβολα δεξιὰ τοῦ τόξου δείχνουν τὴν δομὴ τῆς προτάσεως.

περισσότερον περίεργοι από άλλας προτάσεις, τās όποίας λέγουν τὰ παι-
διά, όπως π.χ.

- (5) see cold κοίτα κρύο
more high άλλο ψηλό.

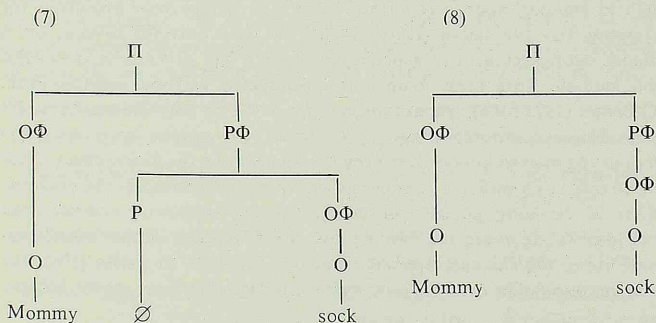
Κανένas μέχρι σήμερα δεν άντετάχθη εις τήν βασικήν άποψιν του Braine ότι αι φράσεις των παιδιών είναι άποτέλεσμα τής δημιουργικής των ικανότητος, ότι ρυθμίζονται από κανόνas και ότι δεν είναι άπλως και μόνον άπομιμήσεις των προτάσεων των ένηλίκων. Φράσεις όπως see cold και more high δεν είναι δυνατόν νά είναι άπομιμήσεις των προτάσεων των ένηλίκων, έφόσον δεν ανήκουν εις τó γλωσσικόν σύστημα των ένηλίκων. Άντιθέτως, πολλοί γλωσσολόγοι και ειδικώτερα ό McNeill (1966, 1970) και ή Bloom (1970, 1971), άντετάχθησαν εις τήν άλλην άποψιν του Braine ότι τó μόνον, πού ξέρουν τὰ παιδιά σχετικά με τήν δομήν τής προτάσεως, είναι αι σχέσεις των λέξεων, πού καθορίζονται από τήν θέσιν τους μέσα εις τήν πρότασιν και ότι αι όμάδες των λέξεων τής γλώσσας των παιδιών είναι άπλως κατανομικαι όμάδες.

Ό McNeill εις τó θεωρητικόν του άρθρον διά τήν κατάκτησιν τής γλώσσας «Developmental Psycholinguistics» (1966) ύπεστήριξεν ότι τὰ παιδιά πρέπει νά έχουν μεγαλύτεραν γνώσιν τής δομής τής προτάσεως άπ'αυτήν, πού τούς άποδίδει ή ταξινομική γραμματική. Ό McNeill χωρίζει τās λέξεις του ύλικού, πού ξεετάζει και πού άποτελείται από άγγλικάς φράσεις δύο λέξεων, εις τρεις τάξεις: ταξινομική τάξις (pivot class), όνομα και ρήμα. Αι λέξεις, πού ανήκουν εις τās τρεις αυτās τάξεις μπορούν, άν συνδυασθοϋν μεταξύ των, νά δημιουργήσουν 9 διαφορετικάς φράσεις των δύο λέξεων. Έν τούτοις εις τās βασικάς γραμματικάς σχέσεις άνταποκρίνονται μόνον τέσσαρες προτάσεις των δύο λέξεων από τās έννέα, πού είναι δυνατόν λογικώς νά σχηματισθοϋν. Διεπίστωσε δέ πράγματι ό McNeill ότι άπαντοϋν, μόνον εκείνοι οι συνδυασμοί αυτών των τάξεων οι όποιοι εκφράζουν τās βασικάς γραμματικάς σχέσεις. Κατά τόν McNeill αι φράσεις των δύο λέξεων, τās όποίας έξήτασεν, εμφανίζουν τέσσαρας βασικάς γραμματικάς σχέσεις:

(6) γραμματική σχέσις	έννοια	παράδειγμα	
PIVOT, O	προσδιορισμός	allgone miik	πάει γάλα
O, O	προσδιορισμός ή ύποκείμενο/ρήμα	Mommy sock	κάλτσα μαμά, μαμά κάλτσα
P, O	ρήμα/άντικείμενο	change diaper	άλλάζει πάνα
O, P	ύποκείμενο/ρήμα	doggie go	φεύγει σκυλάκι

Διὰ τὰ ἐξηγήσωμεν τὸ γεγονός ὅτι τὸ παιδί χρησιμοποιεῖ ὠρಿಸμένους τύπους προτάσεων, ἐνῶ ἄλλους δὲν τοὺς χρησιμοποιεῖ, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δεχθῶμεν ὅτι αἱ γνώσεις του, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δομὴν τῶν προτάσεων, δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὴν γνῶσιν τῶν τάξεων τῶν λέξεων καὶ εἰς τὴν θέσιν, ποῦ ἔχουν μέσα εἰς τὴν πρότασιν, ὅπως ὑποστηρίζει ἡ ταξινομικὴ γραμματικὴ, ἢ ὅποια ὑποτιμᾷ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, τὴν γραμματικὴν γνῶσιν τοῦ παιδιοῦ. Ἐπὶ πλέον, ἡ Bloom (1971) ἐξηγεῖ ὅτι ἡ ταξινομικὴ γραμματικὴ δὲν περιγράφει οὔτε τὴν σημασίαν τῶν παιδικῶν φράσεων οὔτε τὴν σχέσιν μεταξὺ γνωστικῆς καὶ γλωσσικῆς ἀναπτύξεως.

Διὰ τὴν μελέτην τῆς «Language Development: Form and Function in Emerging Grammars» (1970), ἡ Bloom ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὰς γενικωτέρας συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐλέγχθησαν αἱ παιδικαὶ προτάσεις καὶ ἐδέχθη ὅτι τὸ παιδί, ὅταν ὁμιλῇ, ἐπιδίδκει νὰ ἐκφράσῃ κάτι συγκεκριμένον· οὕτω κατῴρθωσε νὰ δώσῃ αὐτό, τὸ ὁποῖον ὁ Brown (1973) ὀνομάζει «συνθετωτέρα ἐρμηνεῖα τῶν πρώτων παιδικῶν φράσεων». Ἡ Bloom ὀρίζει τὰς συντακτικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν λέξεων εἰς τὴν βαθεῖαν δομὴν, συμφῶν μετὰ τὴν μετασχηματιστικὴν γραμματικὴν τοῦ Chomsky. Εἰς τὴν βαθεῖαν δομὴν (7) τῆς φράσεως Mommy sock (μαμά κάλτσα), τὴν ὁποῖαν εἶπεν ἡ Κατερίνα, ὅταν ἡ μαμά τῆς φοροῦσε τὴν κάλτσα, ἡ λέξις Mommy λειτουργεῖ ὡς ὑποκείμενον καὶ ἡ λέξις sock ὡς ἀντικείμενον¹.

1. Κατά τὸν Chomsky (1965 : 71) τὸ ὑποκείμενον ἐκφράζει τὴν γραμματικὴν σχέσηιν, ποῦ ὑπάρχει εἰς τὴν βαθεῖαν δομὴν μεταξύ τῆς ὀνοματικῆς φράσεως ΟΦ, ἡ ὁποία ἐκφράζεται ἀμέσως ἀπὸ τὸν κόμβον Π, καὶ αὐτῆς τῆς προτάσεως· τὸ ἀντικείμενον δὲ ἐκφράζεται τὴν γραμματικὴν σχέσιν μεταξύ τῆς ὀνοματικῆς φράσεως, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἀμέσως ἀπὸ τὸν κόμβον ΡΦ καὶ αὐτῆς τῆς ρηματικῆς φράσεως.

Ἡ Bloom εἰσάγει τοὺς κόμβους ΡΦ καὶ Ρ, ἂν καὶ τὸ ρῆμα δὲν μαρτυρεῖται λεξιλογικῶς, διὰ τὴν ἐπιμέλειαν νὰ ὀρίσῃ τὴν συντακτικὴν λειτουργίαν τῆς λέξεως *s o c k*. Ἡ βαθεῖα δομὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπιφανειακὴν δομὴν (8) ἀπὸ ἑνα ἀπαραίτητον μετασχηματιστικὸν κανόνα συντμήσεως, ποὺ ἐξαλείφει τὸ ρῆμα ¹.

Μὲ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀναλύσεως ἡ Bloom ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσῃ συνθετωτέραν ἐρμηνείαν τῶν παιδικῶν φράσεων, ἐπειδὴ παράγει συνθέτους βαθεῖας δομάς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐρμηνεύει τοὺς αὐστηροὺς περιορισμούς, ποὺ καθορίζουν τὸ μῆκος τῆς προτάσεως, ἐπειδὴ χρησιμοποιεῖ τὸν μετασχηματιστικὸν κανόνα τῆς συντμήσεως. Παρ' ὅλα ταῦτα ἀνακύπτει τὸ ἐξῆς ἐρώτημα: Ποίαν θέσιν κατέχει ἡ ἀνάλυσις τῆς Bloom; Ἡ περιγραφὴ δίδει τὴν πραγματικὴν εἰκόνα τῆς γλωσσικῆς ἱκανότητος τοῦ παιδιοῦ ἢ εἶναι ἀπλῶς ἓν ὑπόδειγμα, μὲ τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται ἡ σχέση, ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἐνήλικες ἐρμηνεύουν τὰς παιδικὰς φράσεις καὶ τῆς ἐπιφανειακῆς δομῆς αὐτῶν τῶν παιδικῶν φράσεων; Ἐὰν συμβαίῃν τὸ δεύτερον, μπορούμε νὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν ἄποψιν αὐτήν, ὥς ἔχει. Ἡ Bloom ὁμῶς γράφει: «τὴ ἔννοια τῆς συντμήσεως εἶναι . . . μία γραμματικὴ διαδικασία, διὰ τῆς ὁποίας ἐπιχειρεῖται ἡ ἐρμηνεία τῆς ἐπιφανειακῆς δομῆς τῶν παιδικῶν προτάσεων, καὶ ὄχι μία ἔννοια, διὰ τῆς ὁποίας περιγράφεται κατὰ ποῖον τρόπον καὶ εἰς ποῖα σημεῖα αἱ παιδικαὶ προτάσεις διαφέρουν ἀπὸ τὸ γραμματικὸν ὑπόδειγμα τῆς γλώσσης τῶν ἐνηλίκων» (1970 : 147). Ἀπὸ αὐτὸ φαίνεται καθαρά, ὅτι ἡ Bloom ἀποβλέπει μὲ τὴν περιγραφὴν τῆς εἰς τὴν γλωσσικὴν ἱκανότητα τοῦ παιδιοῦ. Τότε εἶναι ἀπαραίτητοι ὁρισμέναι κριτικαὶ παρατηρήσεις. Ὁ Brown (1973 : 106), χαρακτηρίζων τὴν ἀνάλυσιν τῆς Bloom, λέγει ὅτι πλησιάζει «περισσότερον πρὸς τὴν ἄποψιν τῶν γονέων παρὰ πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς συμπεριφορᾶς». Κατὰ τὸν Brown ἡ ἄποψις τῆς Bloom συνοψίζεται εἰς τὸ ἐξῆς: «Τὸ παιδί εἰς τὴν πρώτην φάσιν τῆς ἐκμάθησews τῆς γλώσσης θέλει νὰ ἐκφράσῃ μὲ τὰς προτάσεις, ποὺ περιλαμβάνουν περισσοτέρας ἀπὸ μίαν λέξεις αὐτὰς τὰς ἐννοίας ποὺ οἱ ἐνήλικες, οἱ ὁποῖοι συμπληρῶνουν αὐτὰς τὰς ἐλλειπτεῖς φράσεις, νομίζουν ὅτι λέγει τὸ παιδί» (106). Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὑπάρχουν σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο ἢ τριῶν λέξεων,

1. Ὁ μετασχηματιστικὸς κανὼν τῆς συντμήσεως, τὸν ὁποῖον καθορίζει ἡ Bloom (1970 : 69), ἐξαφανίζει ὑποχρεωτικῶς ἓνα ἢ δύο ἀπὸ τρία στοιχεῖα κατηγοριῶν τῆς προτάσεως εἰς τὴν βαθεῖαν δομὴν καὶ διατυπώνεται ὥς ἐξῆς:

$$\begin{array}{c} X \quad Y \quad Z \\ \# \quad x_1 \quad x_2 \quad x_3 \rightarrow \# \quad x_i \quad x_j \end{array}$$

ὅπου X, Y, Z εἶναι στοιχεῖα κατηγοριῶν καὶ $0 \leq i < j \leq 3$

που αποτελούν μίαν παιδικήν πρότασιν. Άλλως δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἐξηγηθῇ οὔτε τὸ γεγονός, ὅτι αἱ λέξεις ἐμφανίζονται μὲ καθωρισμένην σειρὰν μέσα εἰς τὴν πρότασιν οὔτε ὅτι ὠρισμένοι τύποι προτάσεων δὲν ἀπαντοῦν. Κατὰ τὴν ἀνάλυσιν ὅμως τῆς Bloom ἡ βαθεῖα δομὴ τῶν παιδικῶν φράσεων εἶναι σχεδὸν ταυτόσημος μὲ τὴν βαθεῖαν δομὴν τῶν προτάσεων τῶν ἐνηλίκων, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ὡς αἱ πλήρεις μορφαὶ τῶν ἀντιστοιχῶν προτάσεων τῶν παιδιῶν. Αὐτὸ ἰσχύει τοῦλάχιστον διὰ τὰς κατηγορίας τοῦ ἀνωτέρου ἐπιπέδου, ὅπως π.χ. διὰ τοὺς κόμβους ΡΦ, Ρ κ.τ.λ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀντιθέτως πρὸς τὴν ταξινομικὴν γραμματικὴν, ἡ ὁποία ὑποτιμᾷ τὴν γλωσσικὴν δομὴν τῶν φράσεων τῶν παιδιῶν, ἡ ἀνάλυσις τῆς Bloom τὴν ὑπερεκτιμᾷ· ἀναγνωρίζει δηλ. ἡ Bloom εἰς τὰς φράσεις αὐτὰς μεγαλυτέραν γλωσσικὴν ἀκρίβειαν ἀπ'ὅτι πράγματι ἔχουν. Αὐτὸ συμβαίνει διότι, ὅπως θὰ ἴδωμεν ἐν συνεχείᾳ, φαίνεται ὅτι ὑπάρχει μία σύγχυσις μεταξὺ αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν στοιχείων τῆς παιδικῆς γλώσσας καὶ ἄλλων παραγόντων, οἱ ὁποῖοι ὑπεισέρχονται εἰς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον οἱ ἐνήλικες κατανοοῦν τὴν γλῶσσαν τοῦ παιδιοῦ.

Μετά τὴν Bloom, ὁ Schlesinger (1971), ἡ Schaeerlaekens (1973), ἡ Bowerman (1973) καὶ ὁ Brown (1973) ἐπέτυχον νὰ ἐρμηνεύσουν ἱκανοποιητικῶς τὰς παιδικὰς φράσεις, ἀλλὰ τὰ ὑποδείγματα περιγραφῆς, ποὺ ἐχρησιμοποίησαν, δὲν βασίζονται εἰς τὴν σύνταξιν, ὅπως κάμνει ἡ μετασχηματιστικὴ σύνταξις, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησεν ἡ Bloom, ἀλλὰ εἰς τὴν σημασιολογίαν. Μερικαὶ ἀπὸ τὰς σημασιολογικὰς σχέσεις, ποὺ ἐκφράζει τὸ παιδί εἰς ὅσας γλώσσας ἔχουν μέχρι τώρα μελετηθῇ, εἶναι αἱ ἑξῆς:

(9) *σημασιολογικὴ σχέσις*

παράδειγμα

δρῶν πρόσωπον - πρᾶξις	Mommy fix	μαμὰ φτιάχνει
δρῶν πρόσωπον - ἀντικείμενον	Mommy pumpkin (is cutting a)	μαμὰ κολοκύθι (κόβει ἓνα)
δρῶν πρόσωπον - προσδιορισμὸς τόπου	Baby table (is eating at a)	νινὶ τραπέζι (τρώγει σ' ἓνα)
πρᾶξις - ἔμμεσον ἀντικείμενον	Give doggie (you give it to)	δῶσε σκυλάκι (ἐσὺ δώσε το στὸ)
πρᾶξις - ἀντικείμενον	Hit ball (I)	κτυπῶ μπάλλα
πρᾶξις - προσδιορισμὸς τόπου	Put floor(I,it,on)	βάζω πάτωμα (αὐτὸ στὸ)

(κατὰ τὸν Brown 1973: 205)

Κανέν ἀπὸ αὐτὰ τὰ παραδείγματα δὲν θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἐνήλικας, ὡς πλήρη πρότασις. Ἡ Bloom, διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ φαινόμενον αὐτό, ὑπέ-

θεσε ότι λειτουργεί ύποχρεωτικῶς ὁ μετασχηματισμός τῆς συντμήσεως. Ἐὰν ὅμως ἦτο πραγματικῶς ἀπὸ ψυχολογικῆς πλευρᾶς, αἱ πρῶται φράσεις τοῦ παιδιοῦ θὰ εἶχον συνθετωτέραν μορφήν, ἀπὸ γραμματικῆς ἀπόψεως, ἀπὸ ἐκείνας, πού ἐμφανίζουν εἰς μεταγενέστερα στάδια, ὅπως ἡ φράσις *I hit ball*, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν τῆς συντμήσεως. Ὁ Brown (1973), διὰ νὰ ἀποφύγῃ αὐτὸ τὸ πρόβλημα, εὐνοεῖ συνθέτους σημασιολογικὰς βαθείας δομὰς εἰς τὰς ὁποίας ὅλα τὰ στοιχεῖα εἶναι προαιρετικά· μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξηγεῖ μὲν τὸν ἐν πολλοῖς ἐλλειπτικὸν χαρακτήρα τῆς γλώσσης τοῦ παιδιοῦ, προχωρεῖ ὅμως πολὺ μακρὰν: εἶναι ἀρκετὰ πιθανὸν νὰ ὑπάρχουν περιορισμοὶ εἰς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον διάφορα στοιχεῖα παραλείπονται εἰς τὴν παιδικὴν γλῶσσαν. Αὐτοὶ οἱ περιορισμοὶ πιθανὸν νὰ εἶναι ἐξωγλωσσικοί, μπορεῖ δηλαδὴ νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς κανόνας τῆς ἐπικοινωνίας. Ὁ Brown ἔχει δίκιο, ὅταν λέγῃ ὅτι ἓνα πολὺ μεγάλο μέρος τῆς κατακτῆσεως τῆς γλώσσης περιλαμβάνει τὸ «νὰ μάθωμεν νὰ ἐκφράζωμεν πάντοτε, ἀσχέτως ἐὰν τοῦτο ἀποτελῇ πλεονασμὸν ἢ ὄχι, ὠρισμένους τύπους: ὅπωςδήποτε τὸ ὑποκείμενον [τοῦλάχιστον εἰς τὰ ἀγγλικά] τὸ ρῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τὸν ἀριθμὸν, τὸν χρόνον . . . κ.τ.λ. Τελικῶς τὸ παιδί μαθαίνει νὰ παραλείπῃ μόνον αὐτὰς τὰς λέξεις, πού παραλείπουν καὶ οἱ μεγάλοι» (1973: 241).

Πῶς μπορούμε νὰ ἐξηγήσωμεν ὅμως τὸ γεγονός ὅτι τὰ παιδιά, μολοντί αἱ φράσεις των εἶναι ἐλλειπτικαὶ εἰς τόσον μεγάλον βαθμόν, μποροῦν νὰ ἐπικοινωνήσουν τόσον καλῶς μὲ τοὺς ἐνήλικας τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός των. Ἐὰν παρατηρήσωμεν τὸν τρόπον ἐπικοινωνίας τῆς μητέρας καὶ τοῦ παιδιοῦ θὰ διαπιστώσωμεν ὅτι εἶναι σπάνια περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ μητέρα δὲν ἀντιδρᾷ μὲ τὸν τρόπο, πού πρέπει εἰς αὐτά, πού λέγει τὸ παιδί. Ἄν καὶ τὰ πολὺ μικρὰ παιδιά χρησιμοποιοῦν ὠρισμένους τρόπους ἐπαναλήψεως καὶ ἐπεκτάσεως εἰς περιπτώσιν, πού εὐρίσκουν δυσκολίας ἐπικοινωνίας (βλ. Stephany 1973), οἱ γλωσσικοὶ παράγοντες δὲν ἀρκοῦν, διὰ νὰ ἐξηγηθῇ τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἐνήλιξ καταλαβαίνει τὰς προτάσεις τοῦ παιδιοῦ.

Τὸ κύριο σημεῖο, πού ἤθελον νὰ τονίσω εἶναι ὅτι, διὰ νὰ καταλάβῃ ὁ ἀκροατὴς μιὰν πρότασιν, πρέπει νὰ ἔχῃ γνῶσιν περισσοτέραν ἀπὸ ἐκείνην τοῦ γλωσσολογικοῦ κώδικος, τὸν ὁποῖον χρησιμοποιεῖ ὁ ὁμιλητής, καὶ ὅτι ὑπὸ ὠρισμένης συνθήκας, ἡ ἐπικοινωνία μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ ἐξίσου καλῶς ἀκόμη καὶ ἂν ὁ γλωσσικὸς κώδιξ τοῦ ὁμιλητοῦ εἶναι ἐν μέρει μόνον γνωστὸς εἰς τὸν ἀκροατὴν καὶ/ἢ ἡ χρῆσις του ἀπὸ τὸν ὁμιλητὴν εἶναι ἀποσπασματική.

Ἄς ἐξετάσωμεν τὴν γλωσσικὴν πληροφορίαν τῆς παιδικῆς φράσεως

ρίπο τόλα (κῆπο τώρα). Ἡ φράσις αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο λέξεις. Ἡ σειρὰ λέξεων ρίπο τόλα θεωρεῖται ὅτι εἶναι μία φράσις, ἐπεὶδὴ ἀποτελεῖ μία μόνον τονικὴν ἐνότητα. Ἐχει τὸν τόνον πλήρους προτάσεως, τονίζεται δηλαδὴ ὅπως ἀκριβῶς θὰ ἐτόνιζεν ἓνας ἐνήλιξ μίαν πρότασιν μὲ δύο λέξεις, ὅπως *π η γ α ῖ ν ω τ ὴ ρ α*. Ἐν τούτοις τὸ λεξιλογικὸν περιεχόμενον τῆς φράσεως αὐτῆς δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ περιεχόμενον μιᾶς πλήρους προτάσεως ἐνὸς ἐνήλικος. Ὑπάρχει ἡ λέξις *ρίπο* ποὺ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ὄνομα *κ ῆ πο* καὶ ἡ λέξις *τόλα*, ποὺ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ χρονικὸ ἐπίρρημα *τ ὴ ρ α*. Δὲν ἐμφανίζεται ὁμως ρηματικὸς τύπος καί, κατὰ συνέπειαν, οὐδεμία συντακτικὴ ἔνδειξις τῆς λειτουργίας, τὴν ὁποίαν ἐπιτελεῖ ἐδῶ τὸ ὄνομα¹. Ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν πρότασιν *κ ῆ πο τ ὴ ρ α*, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ρῆμα, ὑπάρχει κάποια γλωσσικὴ πληροφορία ὡς πρὸς τὴν πιθανὴν λειτουργίαν τοῦ ὀνόματος *κ ῆ πο*, ἡ ὁποία ὁμως δὲν δηλώνεται μὲ τὸ ἐπίθημα -ο. Τὸ παιδί, ποὺ εἶπεν αὐτὴν τὴν πρότασιν, δὲν μπορούσε ἀκόμη νὰ ἐκφράσῃ τὰς διαφόρους ὀνομαστικὰς λειτουργίας μὲ τὰς διαφόρους καταλήξεις. Αὐτὸ σημαίνει π.χ. ὅτι θὰ μπορούσε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν λέξιν *μ πα μ π ᾶ* διὰ τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν αἰτιατικὴν. Δὲν μπορούσε ἐπίσης νὰ δηλώσῃ μὲ συνέπειαν τὴν διαφορὰν μεταξὺ ἐνικοῦ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀνομάτων. Ἡ γλωσσικὴ πληροφορία, τὴν ὁποίαν δηλώνει ἡ λέξις *κ ῆ πο*, ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀψύχων ὀνομάτων (ἐν ἀντιθέσει π.χ. πρὸς τὸν *σ κ ὺ λ ο ν ἢ ἄ γ ὅ ρ ι*) καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν συγκεκριμένων ὀνομάτων (ἀντιθέτως πρὸς τὸ *ψ ῑ ῖ μ α*), ἡ σημασιολογία του δὲ μπορεῖ ἀδρομερῶς νὰ περιγραφῇ ὡς ἑξῆς: «ἓνα σχετικὰ μικρὸ μέρος φυτευμένο μὲ δένδρα καὶ τὸ ὁποῖον συνήθως βρίσκεται κοντὰ σὲ σπίτια». Αὐτὸς ὁ σημασιολογικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ ὀνόματος *κ ῆ πο* περιορίζει τὰς λειτουργίας, τὰς ὁποίας μπορεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ μέσα εἰς τὴν πρότασιν. Κατὰ τὸν Fillmore (1968) ὀνόματα μὴ ἔμψυχα δὲν μποροῦν νὰ ἐπιτελέσουν τὴν λειτουργίαν «δρῶν πρόσωπον» (Agent)². Ἐπὶ πλέον, ὀνόματα, τὰ ὁποία δηλώνουν τόπον, ἐπιτελοῦν τὴν λειτουργίαν τοπικοῦ προσδιορισμοῦ, ὅπως εἰς τὴν πρότασιν *τὸ παιδί παίζει ἐν τῷ κ ῆ πο*, ἂν καὶ αὐτὸ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὑποχρεωτικόν³.

Ἡ γλωσσικὴ πληροφορία τῆς φράσεως *ρίπο τόλα* μπορεῖ νὰ

1. Εἰς τὴν ὑποθετικὴν πρότασιν **π ᾶ ω κ ῆ πο ἢ λέξις κ ῆ πο* δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργῇ ὡς ὑποκείμενον λόγῳ τοῦ τύπου τοῦ ρήματος.

2. Συγκρίνατε τὴν γραμματικὴν πρότασιν *ὁ σ κ ὺ λ ο ς δάγκωσε τὸ παιδί* μὲ τὴν ἀντιγραμματικὴν πρότασιν **ὁ κ ῆ πο ς χάλασε τὰ δένδρα του*.

3. Εἰς τὴν πρότασιν *ὁ κ ῆ πο ς βρίσκεται ἐν τῇ Ἀθῇνᾳ ἡ λέξις κ ῆ πο ς* ἐπιτελεῖ τὴν σημασιολογικὴν λειτουργίαν «πάσχων» (patient).

συνοψισθῇ ὡς ἑξῆς: (1) Ἡ σειρὰ τῶν λέξεων *ρίρο τόλα* λειτουργεῖ ὡς μία φραστική ἐνότης. (2) Ἡ φράσις ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ στοιχεῖα *ρίρο* καὶ *τόλα* εἰς αὐτὴν τὴν σειράν. (3) Ἡ λέξις *ρίρο* ἀνήκει εἰς τὴν ὑποκατηγορίαν τῶν ἀψύχων, συγκεκριμένων, ἀριθμητῶν ὀνομάτων, ἐκφράζει δὲ τόπο. (4) Αἱ σημασιολογικαὶ λειτουργίαι, τὰς ὁποίας εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ὄνομα *ρίρο*, εἶναι: «προσδιορισμὸς τόπου», «πάσχω» καὶ ἄλλαι, ἀλλὰ ὄχι «δρῶν πρόσωπον». Ἡ πιθανωτέρα ἀπὸ αὐτὰς εἶναι ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου. (5) Ἡ κατάληξις-ο δηλώνει ὅτι πρόκειται προφανῶς περὶ ἐνικοῦ. (6) Ἡ ὑπαρξίς χρονικοῦ ἐπιρρήματος δηλώνει ὅτι ἡ πρότασις ἀναφέρεται εἰς τὸ χρονικὸν σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον λέγεται ἢ εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον.

Πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ φράσις *ρίρο τόλα* ἢ *κῆπο τώρα* δὲν εἶναι πρότασις, τὴν ὁποίαν θὰ μπορούσε νὰ εἴπῃ ἓνας ἐνήλιξ, οὔτε ἀκόμη νοεῖται ὡς ἐλλειπτικὴ ἀπάντησις εἰς μίαν ἐρώτησιν. Δὲν μπορεί δὲ νὰ συμπληρωθῇ οὔτε νὰ ἐρμηνευθῇ χωρὶς ἐξωγλωσσικὰς πληροφορίας. Σημαίνει π.χ. «τὰ παιδιὰ (οἱ φίλες μου, ὁ Πέτρος, κ.τ.λ.) εἶναι (πάνε, κατεβαίνουν, παίζουν κ.τ.λ.) στὸν κῆπο τώρα» ἢ ἀκόμη «ὁ κῆπος ἔχει ὠραῖα λουλούδια τώρα» ἢ κάτι ἄλλο; Αἱ συνθήκαι, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐλέχθη ἡ φράσις *ρίρο τόλα* εἶναι αἱ ἑξῆς. Ἡ γράφουσα ἦτο μὲ τὴν Γιάννα εἰς τὸν παιδικὸν σταθμὸν καὶ ἐπλησίαζε νὰ τελειώσῃ ἡ ὥρα τῆς συνεργασίας. Ἦσαν ἀκόμη εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἔπαιζαν, ὅταν ἠκούσθησαν ἔξω τὰ ἄλλα παιδιὰ, ποὺ κατέβαιναν, ὅπως κάθε ἡμέραν, διὰ νὰ παίξουν εἰς τὸν κῆπον γύρω ἀπὸ τὸ κτήριον. Τότε ἡ Γιάννα εἶπε *ρίρο τόλα*. Ἡ συνεργασία μὲ τὴν Γιάννα ἐτελείωνε σχεδὸν πάντοτε τὴν στιγμὴν, ποὺ τὰ ἄλλα παιδιὰ κατέβαιναν διὰ παιγνίδι εἰς τὸν κῆπον καὶ ἡ γράφουσα τὴν ἔπαιρνε κάτω, διὰ νὰ παίξῃ μὲ τὰς φίλας τῆς. Μὲ αὐτὰς τὰς πληροφορίας κατὰ νοῦν ἡ φράσις *ρίρο τόλα* θὰ ἐρμηνευθῇ ὡς ἡ ἐπιθυμία τῆς Γιάννας νὰ πάῃ εἰς τὸν κῆπον.

Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει ἐδῶ εἶναι τὸ πῶς μπορεί νὰ ἐξηγηθῇ τὸ γεγονός ὅτι αὐτὴ ἡ φράσις θὰ ἐρμηνευθῇ μὲ τὴν ἴδιαν ἔννοιαν ἀπὸ διαφόρους ἀκροατὰς, παρὰ τὸν ἀποσπασματικὸν χαρακτήρα τῆς ἀπὸ γλωσσικῆς πλευρᾶς. Ὅλοι αἱ μελέται, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν παιδικὴν γλῶσσαν δὲν ἀρκοῦνται μόνο εἰς κατανομικὴν περιγραφὴν· βασίζονται σαφῶς εἰς τὸ ἐξωγλωσσικὸν περιβάλλον, διὰ νὰ ἐρμηνεύσουν τὰς παιδικὰς προτάσεις. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι πάντοτε φανερόν κατὰ ποῖον τρόπον τὸ ἐξωγλωσσικὸν περιβάλλον συμβάλλει εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν προτάσεων. Ἐφόσον οἱ ἄνθρωποι ἐπικοινωνοῦν μεταξύ των ὑπὸ συνθήκας κάθε φορὰ διαφορετικὰς, εἶναι ἐλάχισται αἱ πιθανότητες, ποὺ ἔχομεν νὰ καταλήξωμεν εἰς ὁμοιόμορφον ἐρμηνείαν τῶν προτάσεων, ἂν στηριχθῶμεν εἰς τὸ ἐξωγλωσσικὸν περιβάλλον χωρὶς κανόνας. Πρέπει ἐπομένως νὰ ὑποθέ-

σῶμεν ὅτι ἡ ἑρμηνεία τῶν φράσεων, ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἐξωγλωσσικῶν παρατηρήσεων, ρυθμίζεται ἀπὸ κανόνas.

Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἐπίσης ὅτι τὸ νὰ ἐκούμεν καὶ νὰ καταλαβαίνωμεν αὐτά, ποὺ λέγονται δὲν εἶναι κάτι τὸ παθητικόν. Ὁ ἀκροατῆς, ὅταν ἀκοῇ τὸν ὁμιλητὴν, κάμνει ὠρισμέναs εἰκασίας σχετικῶs μὲ ὅσα ξέρει δι' αὐτόν, διὰ τὴν προηγουμένην συνομιλίαν τῶν, διὰ τὸν κόσμον γενικῶs. "Ὅπως ἀναφέρει ὁ Rubenstein (1973): «ὁ ἀκροατῆς εἶναι προφήτης». Καὶ εἶναι πολὺ περισσότερον προφήτης ὁ ἐνήλιξ ἀκροατῆς, ὅταν ἐπικοινωνῇ μὲ ἓνα παιδί παρὰ ὅταν ἐπικοινωνῇ μὲ ἓνα ἐνήλικα. "Ὅταν ἐπικοινωνῇ μὲ ἓνα ἐνήλικα ὁ ἀκροατῆς, θεωρεῖ ὡs δεδομένα ὠρισμένα στοιχεῖα, ὅτι δηλαδὴ ὁ ὁμιλητῆς θὰ δώσῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μία πλήρη καὶ γραμματικῶs ὀρθὴν πληροφορίαν, ὅτι θὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τί ξέρει ὁ ἀκροατῆς καὶ τί δὲν ξέρει, ὁπότε πρέπει νὰ τὸ δηλώσῃ. "Ὅπως γράφει ὁ Schnelle (1971): «Ὅταν ὁ ἐνήλιξ ἐπικοινωνῇ μὲ τὸ παιδί, περιορίζει εἰς τὸ ἐλάχιστον τὰς ὑποθέσεις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν φωνητικὴν, συντακτικὴν καὶ σημασιολογικὴν γλωσσικὴν ἰκανότητα, ὅπως ἐπίσης καὶ εἰς τὰς γνώσεις, τὴν πείραν καὶ ἄλλα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ὑποθέτομεν ὅτι ἔχει ὁ συνομιλητῆς». Ὁ Schnelle ἐρευνᾷ τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνήλικος, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ εἰς τὸ παιδί, ἀλλὰ αἱ παρατηρήσεις του ἰσχύουν καὶ διὰ τὸν ἐνήλικα, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ τὸ παιδί. Διὰ νὰ καταλάβῃ ὁ ἐνήλιξ, πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἀντιλήψεις, ποὺ αὐτὸ ἔχει τώρα, τὰς χειρονομίας του, ὅπως ἐπίσης καὶ ὅσα λέγει. Ὁ βασικώτατος ρόλος, ποὺ παίζει ἡ γνώσις τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας λέγονται αἱ παιδικαὶ φράσεις, εἰς τὴν κατανόησιν αὐτῶν, ἔχει ἤδη τονισθῇ ἀπὸ τὴν Grace de Laguna (1927). Εἰς τὴν μελέτην της «Speech: Its Function and Development» γράφει: «ἐπειδὴ οἱ ὅροι εἰς τὴν παιδικὴν γλῶσσαν εἶναι ἐκ φύσεως πολὺ ἀσαφεῖς, δι' αὐτὸ ἀκριβῶs ἡ γνώσις τῶν συνθηκῶν, ὑπὸ τὰς ὁποίας λέγεται κάτι, καθορίζει εἰς κάθε περίπτωσιν τὴν εἰδικὴν ἔννοιαν, ποὺ ἔχει. Διὰ νὰ καταλάβωμεν τί λέγει τὸ μωρὸ, πρέπει νὰ βλέπωμεν τί κάμνει ἐκείνην τὴν στιγμὴν» (σελ. 90-91). Μολονότι θὰ δεῖξωμεν κατωτέρω ὅτι τὸ νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας λέγονται αἱ προτάσεις, εἶναι ἓν εἶδος συμπεριφορᾶs, ἡ ὁποία ρυθμίζεται ἀπὸ κανόνas καὶ δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἐνέργεια *ad hoc*, τὸ ἐπιχείρημα τῆs Laguna εἶναι ἰσχυρόν καὶ πρέπει μάλιστα νὰ ἐπεκταθῇ, ὥστε νὰ περιλάβῃ ἐννοίας ὅπως ἡ νοητικὴ κατάστασις τοῦ παιδιοῦ, αἱ ἐπιθυμίαι τοῦ κ.λ.π.

"Ἀs κλείσωμεν αὐτὰς τὰς γενικὰς παρατηρήσεις ὡs πρὸs τὴν σπουδαιότητα ποὺ ἔχει ἡ γνώσις γενικωτέρων συνθηκῶν εἰς τὴν γλωσσικὴν ἐπικοινωνίαν ἀναφερόμενοι εἰς ἓν ὑποθετικὸν πείραμα τοῦ Bar-Hillel (1970). Τὸ πείραμα τοῦτο προϋποθέτει τὴν ὑπαρξιν νόμου, ποὺ ἀπαγορεύει νὰ

χρησιμοποιηθῇ ἡ καλὴ θέλησις κατὰ τὴν ἐπικοινωνίαν. Κατὰ συνέπειαν, ὅταν θὰ ἤθελε κάποιος νὰ εἶπῃ κάτι εἰς ἕνα ἄλλον, ἔπρεπε νὰ ἐκφράσῃ μὲ λέξεις ὅλα ὅσα ἤθελε νὰ εἶπῃ. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐλέγετο κάτι. Εἶναι εὐκολόν νὰ φαντασθῶμεν τί συνεπείας θὰ εἶχε ἕνας τοιοῦτος νόμος διὰ τὴν γλωσσικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἐνηλίκων. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μικρὰ παιδιά, αὐτὸ θὰ ἐσήμαινε ὅτι δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ἐπικοινωνήσουν καθόλου, ἐφ' ὅσον αἱ προτάσεις τῶν ὄχι μόνον δὲν ἐκφράζουν ὅλας τὰς συνθήκας μὲ λέξεις ἀλλὰ λογίζονται ὡς ἐλλειπτικαὶ καὶ χωρὶς αὐτὸν τὸν ὑποθετικὸν νόμον. Ἐνας ἐνήλιξ, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ πάῃ ἔξω εἰς τὸν κήπον ὑπὸ συνθήκας ὁμοίας πρὸς τὰς προηγουμένας δὲν θὰ ἔλεγε: «ὁ λέγων αὐτὴν τὴν φράσιν κύριος τάδε, ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν κύριον δεῖνα, τὸν ἀκροατὴν αὐτῆς τῆς φράσεως, θέλει νὰ τοῦ γνωστοποιήσῃ ὅτι ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν, ἀμέσως ἀφοῦ τελειώσῃ αὐτὴν τὴν πρότασιν, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται, ἐνῶ λέγει αὐτὴν τὴν πρότασιν, καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὸν κήπον, πού εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ κτιρίου, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται ὁ ὁμιλητὴς καὶ ὁ ἀκροατὴς τὴν στιγμήν πού λέγεται αὐτὴ ἡ φράσις». Κανονικῶς δὲν θὰ ἔλεγε οὔτε: «θέλω νὰ μάθετε ὅτι θὰ ἤθελα νὰ πάω εἰς τὸν κήπο (τώρα),» ἀλλὰ ἀπλῶς «θὰ ἤθελα νὰ πάω εἰς τὸν κήπο (τώρα)». Τὸ παιδί ἐν τούτοις εἶπε ἀπλῶς τὸ ἀντίστοιχον τοῦ «κήπο τώρα». Οὕτω μολοντί οὔτε ὁ λόγος τοῦ ἐνηλίκου δίδει ὠλοκληρωμένας πληροφορίας διὰ τὰς ἐκάστοτε συνθήκας, τὸ παιδί παραλείπει πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅσα εἰς τὸ σύστημα τῶν ἐνηλίκων ἐπιτρέπεται νὰ μὴν ἐκφράζονται γλωσσικῶς.

Εἴμεθα τώρα ἔτοιμοι νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἐρμηνείαν τῆς φράσεως *πίρο τόλα* ἀπὸ τὸν ἐνήλικα. Ὅταν ὁ ἐνήλιξ ἀκούσῃ τὴν φράσιν *πίρο τόλα*, ἡ προσοχὴ του στρέφεται εἰς τὸν κήπον καὶ εἰς τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον λέγεται ἡ φράσις ἢ εἰς τὸν ἀμέσως μετὰ. Ὀλίγον πρὶν λεχθῇ ἡ φράσις, ὁ ἀκροατὴς εἶχε ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν του εἰς μερικὰ παιγνίδια ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Ἡ φράσις τὸν ἔκανε νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του εἰς κάτι ἄλλο, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἰς τὸν κήπον. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Olson (1972): «Ἡ ἀπαγγελία μιᾶς προτάσεως μέσα εἰς ἕν ὀρισμένον περιβάλλον ἔχει ὡς λογικὴν συνέπειαν διὰ τὸν ἀκροατὴν νὰ μεταβάλῃ τὴν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ἔχει μέχρι τότε διὰ τὸ περιβάλλον αὐτό. Ἡ γλῶσσα ἀναδομεῖ τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἀκροατοῦ» (σελ. 162).

Πῶς τώρα ὁ ἀκροατὴς τῆς προτάσεως *πίρο τόλα* καταλαβαίνει ὅτι τὸ παιδί ἀναφέρεται εἰς ἕνα ὀρισμένον κήπον εἰς αὐτὸν δηλαδὴ, πού εὐρίσκεται ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρο; Κατ' ἀρχὴν οἱ ἐνήλικες γνωρίζουν ὅτι αἱ προτάσεις τῶν παιδιῶν ἀναφέρονται ἢ εἰς τὸ ἄμεσον ἐξαγωγαστικὸν καί/ ἢ γλωσσικὸν περιβάλλον ἢ εἰς ὀρισμένα γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἢ

εἰς γεγονότα, πού ἐλπίζουν τὰ παιδιά νὰ συμβοῦν εἰς τὸ ἐγγὺς μέλλον. Ὁ Olson (1972) δνομάζει τοῦτο «πρωταρχικὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης χάριν ἐπικοινωνίας . . . , πού ἀποτελεῖται ἀπὸ περιγραφικὰς προτάσεις, δηλαδή προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπεικονίζουν τὴν πραγματικότητα» (σελ. 144).

Οἱ τρόποι, τοὺς ὁποίους χρησιμοποιοῦν οἱ ἐνήλικες, διὰ νὰ ἐρμηνεύσουν τὰς παιδικὰς φράσεις μποροῦν νὰ διατυπωθοῦν ὑπὸ μορφήν κανόνων, οἱ ὁποῖοι δείχνουν πῶς αἱ ἐξωγλωσσικαὶ πληροφορίες ὑπαισέρχονται εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν φράσεων. Ἄν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον τὰ παιδιά αὐθορμήτως χρησιμοποιοῦν τὴν γλῶσσαν, μποροῦμε νὰ διατυπώσωμεν τὸν πρῶτον κανόνα τοῦ ἀκροατοῦ.

Κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ (1)

«Ἑρμηνεύσατε, εἰ δυνατόν, τὰς φράσεις ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς τὰς ἐξωγλωσσικὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐλέχθησαν».

Ἐὰν ἐφαρμόσωμεν αὐτὸν τὸν κανόνα εἰς τὸ παράδειγμα μας, θὰ περιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποθέσεων πού κάμνει ὁ ἀκροατὴς μέχρις ὅτου ἐπιτύχῃ τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν τῆς φράσεως *ρίρο τόλα*. Οὕτως, ἐὰν ἐφαρμόσωμεν τὸν κανόνα τοῦ ἀκροατοῦ 1, θὰ καταλάβωμεν ὅτι τὸ παιδί δὲν ἀναφέρεται εἰς ἓνα ὁποιοῦνδήποτε κῆπον, ἀλλὰ εἰς τὸν κῆπον, ὁ ὁποῖος σχετίζεται μὲ τὴν συνομιλίαν. Ἐφόσον τὸ παιδί δὲν ἐβλεπε ἐν βιβλίῳ μὲ εἰκόνας ἢ κατὶ παρόμοιον ὁ κῆπος, πού εὐρίσκετο εἰς τὸ ἄμεσον περιβάλλον τοῦ ὁμιλητοῦ καὶ τοῦ ἀκροατοῦ ἦτο τὸ σημεῖον ἀναφορᾶς τῆς λέξεως *ρίρο*. Ὁ κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ 1 δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ ἐφαρμοσθῇ διὰ τὴν ἐρμηνείαν προτάσεων τοῦ τύπου *τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα ἔγιγεν ἡ βιομηχανικὴ ἐπανάστασις*. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῆς τῆς προτάσεως δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας λέγεται, ἐὰν δηλαδὴ λέγεται εἰς ἓν μάθημα, εἰς ἓνα περίπατον ἢ ἐνῶ περιμένομεν εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ θεάτρου. Ἡ φράσις *τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα* ὀδηγεῖ τὸν ἀκροατὴν μακρὰν ἀπὸ τὸ ἄμεσον ἐξωγλωσσικὸν περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον λέγεται ἡ πρότασις. Ὑπάρχει στενὴ σχέσις μεταξύ τῆς συντακτικῆς πληρότητος μιᾶς προτάσεως, τῆς ἀναφορᾶς αὐτῆς εἰς τὸ ἄμεσον περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον λέγεται, καὶ τῆς δυνατότητος ἐρμηνείας αὐτῆς. Ἐὰν ἐζητοῦμεν νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ φράσις *ρίρο τόλα ἢ κῆπο τῶρα* ἀπὸ μερικοὺς ἐνήλικας χωρὶς νὰ ξέρουν τὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐλέχθη ἡ φράσις, θὰ μπορούσαν νὰ εὑρουν διαφοροὺς λύσεις, ὅπως π.χ. «ὁ Πέτρος παίζει εἰς τὸν κῆπον τῶρα», «ἔχει ὥραϊα λουλούδια εἰς τὸν κῆπον τῶρα», «ἄς πᾶμε περίπατο εἰς τὸν κῆπον τῶρα», «θυμᾶμαι τὸν κῆπον τῶρα, πού μοῦ δείχνεις αὐτὴν τὴν φωτογραφίαν» καὶ πολλὰς ἄλλας.

Πῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ ὅτι ὁ ἀκροατὴς τῆς φράσεως *ρίρο τόλα* ὑπὸ τὰς συνθήκας, πού ἀνεφέρεμεν, καταλαβαίνει τὴν λέξι *ρίρο* ὡς

καθωρισμένον ὄνομα; Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἐνηλίκων χρησιμοποιεῖται τὸ καθωρισμένον ὄνομα, ὅταν ὁ ὁμιλητὴς ἀναφέρεται εἰς κάτι, τὸ ὁποῖον ξέρει ὅτι εἶναι γνωστὸν εἰς τὸν ἀκροατὴν. Ἐφόσον ὁ κῆπος εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ φράσις, πληροῖ αὐτὸν τὸν ὅρον, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸν κανόνα 1, ὁ ἐνῆλιξ θὰ ἀναπτύξῃ τὸ ὄνομα *p i r o* εἰς τὴν καθωρισμένην φράσιν *τὸν κῆπον ἢ ὁ κῆπος*. Βλέπομεν τώρα, ὅτι ὁ ἐνῆλιξ, ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσει τὴν πρότασιν τοῦ παιδιοῦ, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἰδικήν του ἐρμηνείαν, δηλαδὴ ἀπὸ αὐτό, ποῦ νομίζει ὅτι εἶναι τὸ μήνυμα τοῦ παιδιοῦ. Αὐτὸ δὲ τὸ μήνυμα τὸ κωδικοποιεῖ, ὅπως θὰ ἐκωδικοποιεῖ καὶ ἐν ἰδικόν του, ἐφαρμόζων δηλαδὴ τοὺς κανόνας τῆς ἰδικῆς του γλώσσης.

Πῶς καταλαβαίνει ὁ ἀκροατὴς ὅτι ἡ πρότασις *p i r o t ó l a* ἐκφράζει ἐπιθυμίαν; Εἶναι ἀρκετὰ βέβαιον ὅτι ἡ ἐπιθυμία χαρακτηρίζεται γλωσσικῶς ἀπὸ τὸν τόνο τῆς φωνῆς ἀκόμη καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας ὅπου ἡ ἐπιθυμία ἔχει τὸν τύπον μιᾶς ἀποφαντικῆς προτάσεως. Εἶναι ἀρκετὰ πιθανὸν ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, μολονότι ὁ χρωματισμὸς τῆς φωνῆς εἶναι ἐκεῖνος μιᾶς ἀπλῆς ἀποφαντικῆς προτάσεως, ἡ πρότασις λέγεται εἰς ὑψηλότερον σχετικῶς τόνον. Δὲν ἔχουν μελετηθῇ αὐτὰ τὰ θέματα καὶ οὕτω θὰ μεταχειρισθῶμεν ἄλλα εἶδη πληροφορίας, διὰ νὰ καθορίσωμεν τὰς διαδικασίας, ποῦ ἀπαιτοῦνται κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν μιᾶς φράσεως. Ἐὰν δὲν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν προσφῃάν, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ καταλάβῃ ὁ ἐνῆλιξ, ὅτι ἡ φράσις *p i r o t ó l a* δὲν σημαίνει π.χ. «τὰ παιδιά εἶναι εἰς τὸν κῆπον τώρα», ἢ «τὰ παιδιά κατεβαίνουν εἰς τὸν κῆπον τώρα» ἢ κάτι παρόμοιον; Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τί ἀκριβῶς μπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὸ παιδί μὲ τὸν λόγον. Ἄν ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν βιβλιογραφίαν, θὰ διαπιστώσωμεν εἰς σχετικὰς ἐργασίας ὅτι γενικὸν χαρακτηριστικὸν τῶν παιδιῶν εἶναι τὸ ὅτι ἐκφράζουν γενικὰς καταστάσεις π.χ. πείναν, πόνον ἢ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ πάρουν κάτι, νὰ κάμουν κάτι· μποροῦν ἐπίσης νὰ ἀρνοῦνται κάτι, νὰ ζητοῦν πληροφορίας, νὰ περιγράφουν ἐν μέρος ἑνὸς γεγονότος ἢ μιᾶς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν τῶν κ.τ.λ. Ἕνας πρόχειρος κατάλογος τῶν διαδικασιῶν τοῦ λόγου τῶν μικρῶν παιδιῶν ὑπάρχει εἰς τὸ ἔργον τοῦ Schnelle (1971). Μολονότι ὅλα τὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσονται φυσιολογικῶς, ἔχουν κανονικῶς τὴν δυνατότητα ἐκφράσεως τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν καταστάσεων, ποῦ ἀνέφερα, ὑπάρχουν ἐντούτοις διαφοραὶ ὡς πρὸς τὴν σχετικὴν συχνότητα τῶν διαφορῶν τρόπων ἐκφράσεως, ποῦ σχετίζονται μὲ τὴν κοινωνικὴν θέσιν τοῦ παιδιοῦ. Εἶναι ἐπομένως πιθανὸν νὰ ὑπάρχουν διαφοραὶ ἀπὸ τὴν μίαν κοινωνίαν εἰς τὴν ἄλλην καὶ ἀπὸ τὴν μίαν κοινωνικὴν τάξιν εἰς τὴν ἄλλην. Ὅσον γνωρίζομεν, δὲν ἔχουν γίνεи κοινωνικο-γλωσσολογικαὶ μελέται διὰ τὰ μικρὰ παιδιά καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς σχέσεως γενικῶς τοῦ παιδιοῦ μὲ τὸν

ἐνήλικα. Εἰς τὰς περισσοτέρας κοινωνίας τὸ παιδί ἔχει μᾶλλον περιορισμένα δικαιώματα εἰς τὸ κοινωνικόν του περιβάλλον, ὅποτε εἶναι ὑποχρεωμένον νὰ ἀπευθύνεται εἰς αὐτὰ τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια κοινωνικῶς ἔχουν πλήρη δικαιώματα, διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ πολλὰς, ἂν μὴ τὰς περισσότερας ἐπιθυμίας του. Ἐφόσον λοιπὸν αὐτὴ εἶναι ἡ κοινωνικὴ του θέσις, αἱ φράσεις, ποὺ χρησιμοποιοεῖ, ὅταν ἀπευθύνεται εἰς τὸν συνομιλητὴν του, εἶναι κυρίως ἐπιθυμίαι ἢ παρακλήσεις. Ἐννοῶ ὅσας δὲν ἀποτελοῦν στερεοτύπους ἀντιδράσεις εἰς ὠρισμένα γλωσσικὰ ἐρεθίσματα, τὰ ὅποια τοῦ προκαλεῖ ὁ ἐνήλιξ, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι ἀπάντησις εἰς ὠρισμένης τυποποιημένης ἐκφράσεις ὅπως: *ποῦ εἶναι ὁ μπαμπᾶς; Τι zuλά* (εἰς τὴν δουλειά). Ὁ δεῦτερος κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ τοῦ παιδιοῦ μπορεῖ νὰ διατυπωθῇ ὡς ἑξῆς:

Κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ 2

«Ἑρμηνεύσατε, εἰ δυνατόν, τὰς φράσεις ὡς ἂν ἐκφράζουν ἐπιθυμίαν ἢ παρακλήσιν».

Ἐὰν ἐφαρμόσωμεν τὸν δεῦτερον κανόνα εἰς τὴν φράσιν *ρίρο τόλα*, ἔχοντες πάντοτε κατὰ νοῦν τὴν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἤδη ἀποκτήσει, καταλήγομεν εἰς τὸ ἑξῆς περίπου: ὁ ὁμιλητὴς ἐκφράζει ἐπιθυμίαν ἢ παρακλήσιν, ἢ ὅποια ἔχει σχέσιν μὲ τὸν κῆπον, ποὺ εὐρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὸ κτίριον. Τὸ χρονικὸν ἐπίρρημα *τώρα* δηλοῖ ὅτι ὁ ὁμιλητὴς θέλει νὰ ἱκανοποιηθῇ ἢ ἐπιθυμία του ἀμέσως μόλις εἴπῃ τὴν φράσιν. Ἡ ἐπιθυμία ὅμως κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ δηλώσῃ εἰς τὸν ἀκροατὴν τὸ πρᾶγμα, τὴν κατάστασιν κ.τ.λ. εἰς τὰ ὅποια ἀποβλέπει, εἰς περίπτωσιν, ποὺ αὐτὸ δὲν τοῦ εἶναι φανερόν. Ὅπως λέγει ὁ Olson (1972), ἀναφερόμενος εἰς ὠρίμους ὁμιλητάς: «Εἰς μίαν συνομιλίαν ὁ ὁμιλητὴς ἐκλέγει λέξεις καὶ ἀναπτύσσει τὰς φράσεις του ὅσον χρειάζεται, διὰ νὰ διαφοροποιήσῃ ἢ ἀντικείμενον ἢ ἢν γεγονὸς ἀπὸ ἄλλα παρόμοια. Οὕτω εἰς τὸ περιβάλλον ἑνὸς μαύρου κούτσουρου ἕνα μεγάλο ἄσπρου κούτσουρο θὰ περιγραφῇ ὡς <τὸ ἄσπρου> εἰς τὸ περιβάλλον ὅμως ἑνὸς μικροῦ ἄσπρου κούτσουρου, τὸ ἴδιο κούτσουρο θὰ περιγραφῇ ὡς <τὸ μεγάλο> (σελ. 139).

Ἄς ἐφαρμόσωμεν αὐτὴν τὴν ἀρχὴν εἰς τὸ παράδειγμά μας: ὅταν ὁ ὁμιλητὴς καὶ ὁ ἀκροατὴς εὐρίσκωνται εἰς τὸ δωμάτιον καὶ παίζουν, τὰ δὲ παιδιὰ βγαίνουν ἔξω εἰς τὸν κῆπον καὶ ἀκούγονται, εἶναι βασικὸν διὰ τὸν ὁμιλητὴν νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατοῦ εἰς τὸ ἴδιον στοιχεῖον τοῦ περιβάλλοντος μὲ αὐτὸ εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ ὁμιλητὴς ἔχει ἐστραμμένην τὴν ἰδικὴν του προσοχὴν. Λέγων τὴν λέξιν *κῆπο* ὑπὸ παρομοίας συνθήκας κάμνει τὸν ἀκροατὴν του νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν κῆπον καὶ ὄχι π.χ. εἰς ἕναι παιγνίδι. Φυσικὰ

ή λέξις κ ή π ο δέν είναι τὸ μόνον μέσον, πού διαθέτει ὁ ὁμιλητής, διὰ νὰ κάμῃ τὸν ἀκροατὴν νὰ ἴδῃ τὸ περιβάλλον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκονται, «μὲ τὸ μάτι» τοῦ ὁμιλητοῦ. Μία ἄλλη πιθανὴ φράσις θὰ ἦτο: ἔ ξ ω τ ὴ ρ ε ἡ ἀκόμῃ καὶ ἐ γ ὼ ἔ ξ ω. Θὰ ἦτο πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ ἐπισημάνωμεν τοὺς κανόνες ἐκείνους τῆς παιδικῆς γλώσσης, βάσει τῶν ὁποίων τὰ ἐξω-γλωσσικὰ στοιχεῖα ἐκφράζονται γλωσσικῶς. Εἰς τὸ ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ «On the Analyzability of Stories by Children» (1972) ὁ Sacks διατυπώνει ἕνα κανόνα οἰκονομίας διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον μποροῦμε νὰ χαρακτηρίσωμεν κάποιον. Ὅταν ὁμιλῶμεν δι' ἕνα παιδί καὶ μετὰ διὰ μίαν μητέρα, πού κάμνει κάτι τὸ φυσικὸ διὰ τὴν κοινωνικὴν θέσιν τῆς ὡς μητρός, δέν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκφράσωμεν γλωσσικῶς ὅτι εἶναι ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ. Οὕτως εἰς τὰς φράσεις «Τὸ παιδί ἐκλαιγε. Ἡ μητέρα τὸ σήκωσε» καταλαβαίνουμε ὅτι πρόκειται διὰ τὴν μητέρα τοῦ παιδιοῦ. Ἀνάλογοι κανόνες θὰ μποροῦσαν νὰ διατυπωθοῦν διὰ τὸν καθορισμὸν ἐξω-γλωσσικῶν καταστάσεων. Γενικῶς πάντως, ὅταν τὸ ἀντικείμενον καί/ἢ ἡ πρᾶξις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται ἡ παράκλησις, εἶναι καταφανὴς εἰς τὸν ἀκροατὴν, τὸ παιδί δέν θὰ τὰ ἐκφράσῃ μὲ λόγια. Οὕτως, ὅταν κάποια ἡμέραν ἡ γράφουσα ἐδειχνε εἰς τὴν Γιάννα πῶς νὰ βάζῃ μίαν σειρὰν ἀπὸ μικρὰ κουτάκια εἰς τὰ ἀντίστοιχα μεγαλύτερα, ἡ Γιάννα εἶπε ἐ γ ὼ, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἤθελε ἐκείνη νὰ κάμῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ δέν εἶπε κ ο υ τ ᾱ κ ι α ἢ κάτι ἄλλο.

Ἐρμηνεύομεν λοιπὸν τὸ παράδειγμά μας *p i p o t ó l a* ὡς ἐπιθυμίαν, ἡ ὁποία ἔχει σχέσιν μὲ ἕνα ὀρισμένον κήπον. Ἐὰν μία ἐπιθυμία ἢ παράκλησις ἔχει ὡς ἐπικέντρον μίαν τοποθεσίαν, ὁ ὁμιλητής εὐχεται νὰ μεταβῇ κάποιος ἐκεῖ ἢ νὰ φύγῃ ἀπὸ ἐκεῖ. Αὐτὸ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὸν τρίτον κανόνα τοῦ ἀκροατοῦ:

Κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ 3

«Ἐὰν μία εὐχὴ ἢ μία παράκλησις ἀναφέρῃ ὀνομαστικῶς ἕνα τόπον, ἐρμηνεύσατε αὐτὴν τὴν φράσιν ὡς ἂν ἐξέφραζε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὁμιλητοῦ νὰ μεταβῇ κάποιος εἰς ἕνα τόπον ἢ νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτόν· καὶ τοῦτο βεβαίως, ἐφόσον δέν ὑπάρχει κάτι εἰς τὴν φράσιν πού νὰ ἐμποδίσῃ μίαν τέτοιαν ἐρμηνείαν».

Εἰς τὴν ὁμιλίαν, τὴν ὁποίαν ἐξετάζομεν, οὔτε ὁ ὁμιλητής οὔτε ὁ ἀκροατής εὐρίσκονται εἰς τὸν ἀναφερόμενον τόπον. Ἐὰν δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἐπιθυμία εἶναι ὁ ὁμιλητής ἢ ὁ ἀκροατής ἢ καὶ οἱ δύο, τότε ἀποκλείεται ἡ ἄλλη ἄποψις, ὅτι ὁ ὁμιλητής ἐπιθυμεῖ νὰ φύγῃ ὁ ἴδιος ἢ ὁ ἀκροατής ἀπὸ τὸ συγκεκριμένον αὐτὸ μέρος, τὸν κήπον· εἰς τὸ παράδειγμα *p i p o t ó l a* τὸ πρόσωπον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία νὰ μεταβῇ εἰς τὸν κήπον, δέν ἀναφέ-

ρεται μὲ λόγια. Πρέπει λοιπὸν νὰ εἶναι σαφὲς εἰς τὸν ἀκροατὴν διὰ ποῖον πρόσωπον γίνεται λόγος, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ ὁμιλητὴς τὴν ἐπικοινωνίαν. Ὁ τέταρτος κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ ἐκφράζει γενικὰ τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας.

Κανὼν τοῦ ἀκροατοῦ 4

«Ἐὰν μία εὐχὴ ἢ ἐπιθυμία δὲν μνημονεύῃ πρόσωπον εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται, ἐρμηνεύσατέ την ὥς ἔαν ἀνεφέρετο εἰς τὸν ὁμιλητὴν ἢ τὸν ἀκροατὴν».

Ἐφόσον ὁ ὁμιλητὴς, ἢ Γιάννα, ἐπήγαινε συνήθως εἰς τὸν κῆπον, εἶναι πιθανὸν εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὅτι ὁ ἴδιος ὁ ὁμιλητὴς ἐπιθυμεῖ νὰ μεταβῇ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Δὲν καθορίζεται σαφῶς ἔαν ἡ ἐπιθυμία ἀφορᾷ ἐξίσου καὶ εἰς τὸν ἀκροατὴν· αὐτὸ δὲν μποροῦμε νὰ τὸ συμπεράναμεν ἀπὸ τὴν τυχὸν θετικὴν ἀντίδρασιν τοῦ παιδιοῦ εἰς περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀκροατὴς βγήκε ἔξω μαζί μὲ τὸ παιδί.

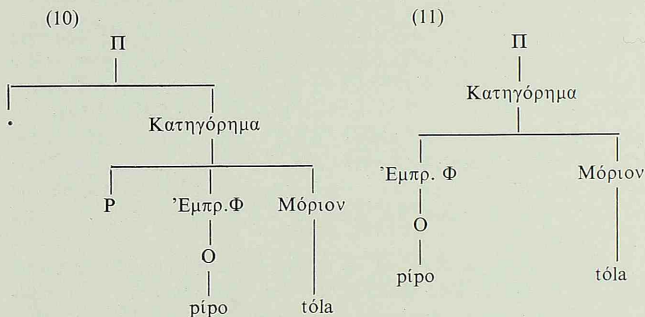
Μποροῦμε τώρα νὰ δώσωμεν μίαν πλήρη ἐρμηνείαν τῆς φράσεως *p i p o t ó l a*. Ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὁμιλητοῦ νὰ πάῃ εἰς τὸν τόπον ποῦ ἀναφέρει καὶ τὸν ὅποιον ὁ ἀκροατὴς μπορεῖ νὰ ταυτίσῃ μὲ τὸν κῆπον ποῦ εὐρίσκεται κοντὰ τοὺς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ποῦ ὁμιλοῦν, ἐκφράζει δὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ πάῃ ἐκεῖ ἀμέσως, μόλις λεχθῇ ἡ φράσις. Ἡ ἴδια ἐρμηνεία θὰ ἴσχυε καὶ διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην καὶ πλήρη μορφήν τῆς ἰδίας φράσεως, *θ έ λ ω ν ά π ά ω εἰς τόν κ ή π ο ν τ ώ ρ α*, ὅπως θὰ τὴν ἔλεγε ἓνας ἐνηλίξ, ἢ ἀκόμη *θ ά ή θ ε λ α ν ά π ά ω εἰς τόν κ ή π ο ν τ ώ ρ α*.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ κάνωμεν μίαν σημαντικὴν διάκρισιν μεταξὺ τῆς ἐρμηνείας μιᾶς φράσεως καὶ τοῦ γλωσσικοῦ της περιεχομένου. Διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ ὁ ἀκροατὴς μίαν φράσιν βασίζεται εἰς τὴν γλωσσικὴν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν εἶναι εἰς θέσιν νὰ συλλάβῃ λόγῳ τῆς γλωσσικῆς του ἰκανότητος, χρησιμοποιεῖ δὲ ἐξωγλωσσικὰς πληροφορίες μὲ κανόνας, οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται εἰς τὴν σχέσιν ποῦ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς γλώσσας καὶ τῆς ἐξωγλωσσικῆς πραγματικότητος¹. Ἐὰν κάνωμεν διάκρισιν μεταξὺ τῆς δομῆς τῆς παιδικῆς φράσεως καὶ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὅποιον χρησιμοποιεῖται — διάκρισιν ποῦ κάνουν οἱ γλωσσολόγοι προκειμένου περὶ τῆς γλώσσας τῶν ἐνηλίκων — δυνάμεθα νὰ στηριχθῶμεν εἰς ὅτι ὁ Brown ὀνομάζει «συνθετωτέραν ἐρμηνείαν» τῶν παιδικῶν φράσεων καὶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν πῶς κατορθώνουν νὰ ἐπικοινωνοῦν τόσο καλά.

1. Διὰ τοῦ ὅρου «ἐξωγλωσσικὴ» ἐννοοῦμεν ὅτι δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ συστήματος τῆς γλώσσας, δὲν ἀνήκει δηλαδὴ εἰς τὸν φωνητικόν, φωνολογικόν, συντακτικόν ἢ σημασιολογικόν τομέα.

Τότε όμως δεν είναι ανάγκη πιά να αποδώσωμεν εις προτάσεις πολυπλοκώτεραν δομήν από αυτήν, την οποίαν πράγματι εμφανίζουν.

Διὰ νὰ δείξωμεν τὴν διαφορὰν μεταξύ τῆς ἀναλύσεως τῆς Bloom καὶ τῆς δικῆς μας θὰ παραθέσωμεν τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἡ Bloom θὰ περιέγραφ τὴν φράσιν *ρίρο τόλα*. Στὸ ὑλικὸ τῆς Bloom (1970) ὁ προσδιορισμὸς τόπου δὲν παίζει μεγάλον ρόλον καὶ δι' αὐτὸ αἱ γραμματικαὶ τῶν παιδιῶν, τὰς ὁποίας διατυπώνει ἡ Bloom, δὲν τὸν περιλαμβάνουν. Γίνεται ὁμως περιγραφή εἰς τὸ κείμενον (σελ. 66-67 καὶ 146). Εἰς τὸ μετασχηματικὸν ὑπόδειγμα περιγραφῆς, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ἡ Bloom ἡ περιγραφή τῆς φράσεως *ρίρο τόλα* θὰ ἦταν ἡ ἑξῆς: Εἰς τὴν βαθεῖαν δομήν (10) ἡ πρότασις Π ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ κατηγόρημα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ρῆμα P, τὴν ἐμπρόθετον φράσιν καὶ τὸ μόριον.

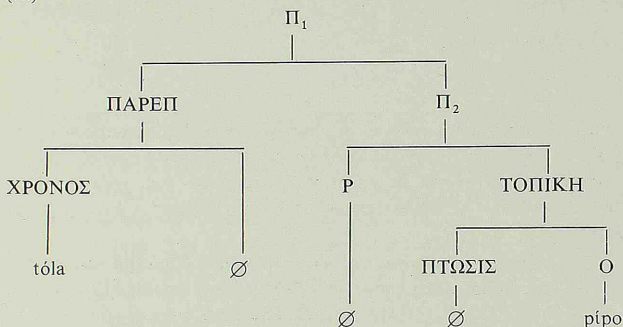

Ἡ ἐμπρόθετος φράσις ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὄνομα *ρίρο*, τὸ δὲ μόριον εἶναι ἡ λέξις *τόλα*. Ἐπὶ τῆς βαθείας δομῆς λειτουργεῖ ὁ μετασχηματισμὸς τῆς συντμήσεως, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποβάλλεται ὁ κόμβος P. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐπιφανειακὴ δομὴ (11). Ἀφοῦ ἡ Bloom ἐπιδιώκει νὰ περιγράψῃ τὴν γλωσσικὴν ἰκανότητα τοῦ παιδιοῦ (βλ. ἀνωτέρω σελ. 5), ἡ δομή, τὴν ὁποίαν αὐτὴ ἡ περιγραφή ἀποδίδει εἰς τὴν φράσιν *ρίρο τόλα*, εἶναι ἐξαιρετικὰ πολὺπλοκη λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν κατηγοριῶν καὶ τῆς ἱεραρχικῆς διατάξεώς των. Αὐτὴ ἡ δομὴ θὰ μπορούσε μόνον νὰ δικαιολογηθῇ εἰς τὴν γραμματικὴν τοῦ ἐνηλίκου, ἡ ὁποία περιγράφει φράσεις, ὅπως *πηγαίνω εἰς τὸν κήπον τώρα*. Ἀλλὰ μειονεκτήματα αὐτῆς τῆς ἀναλύσεως εἶναι αἱ δυσκολίαι ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς συντμήσεως ποὺ ἀνεφέραμεν προηγουμένως.

Αἱ βαθεῖαι δομαὶ τῶν προτάσεων τῶν δύο λέξεων τὰς ὁποίας διατυ-

πώνει ο Brown (1973) περιέχουν σημασιολογικές λειτουργίες, πράγμα που καθιστᾷ περιττὰς τὰς πολυαρίθμους κατηγορίας τής γραμματικῆς τής Bloom. Ἐν τούτοις, ἡ βαθεῖα δομὴ τών προτάσεων, πού ἀναλύει ὁ Brown, εἶναι πολὺ σύνθετος ἀκόμη· ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τών λεξιλογικῶν στοιχείων ὁμοιάζει μὲ τὴν βαθεῖαν δομὴν αὐτῶν τών προτάσεων τών ἐνηλίκων, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀνεπτυγμένη καὶ πλήρης μορφή τών ἀντιστοίχων παιδικῶν προτάσεων. Ἡ βαθεῖα δομὴ τής φράσεως *ρίρο τόλα* κατὰ τὸ γραμματικὸν ὑπόδειγμα τοῦ Brown θά ἦταν ἡ ἑξῆς:

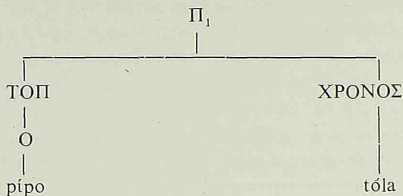
(12)

Ἡ πρότασις Π_1 ἀναλύεται εἰς δύο συστατικά, δηλ. εἰς τὸν κόμβον ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ τοῦ ρήματος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δηλώνεται μόνον ὁ ΧΡΟΝΟΣ *τόλα*, καὶ εἰς τὴν Π_2 ἡ ὁποία ἀναλύεται εἰς τὸ ΡΗΜΑ ($\emptyset$ στὸ παράδειγμα), καὶ τὴν ΤΟΠΙΚΗ, ἡ ὁποία πάλι ἀναλύεται εἰς τὴν ΠΤΩΣΙΝ καὶ εἰς τὸ ΟΝΟΜΑ. Ὁ κόμβος ΠΤΩΣΙΣ δὲν περιλαμβάνει μὴ μορφή, ἐνῶ ὁ κόμβος ΟΝΟΜΑ περιλαμβάνει τὸ ὄνομα *ρίρο*. Ὁ Fillmore (1968) εἰς τὴν ἔρευνάν του περὶ τής γραμματικῆς τών πτώσεων (case grammar) δὲν ἀνέλυσε συστηματικῶς τὸ συστατικὸν στοιχεῖον τών παρεπομένων (modality), ὁ δὲ Brown δὲν μελετᾷ καθόλου προτάσεις μὲ ἐπιρρήματα ὅπως τὸ *τώρα*. Εἶναι λοιπὸν ἀρκετὰ παράτολμον νὰ βάλωμεν τὴν λέξιν *τόλα* κάτω ἀπὸ τὸν κόμβον ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ. Ὅπως εἶναι φανερὸν ἀπὸ τὴν βαθεῖαν δομὴν, χρειάζεται ὅπωςδὴποτε νὰ λειτουργήσῃ ὁ νόμος τής μεταθέσεως, διὰ νὰ ἔχωμεν τὴν σειρὰν τών λέξεων τής ἐπιφανειακῆς δομῆς. Αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸν τών περιγραφῶν, πού στηρίζονται εἰς τὸ πρότυπον γραμματικῆς τών πτώσεων. Μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν

τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς μεταθέσεως καὶ ἀφοῦ καταργήσωμεν τοὺς κόμβους τῶν κατηγοριῶν, ποὺ δὲν περιλαμβάνουν λέξεις, ἡ ἐπιφανειακὴ δομὴ εἶναι ἡ ἑξῆς:

(13)

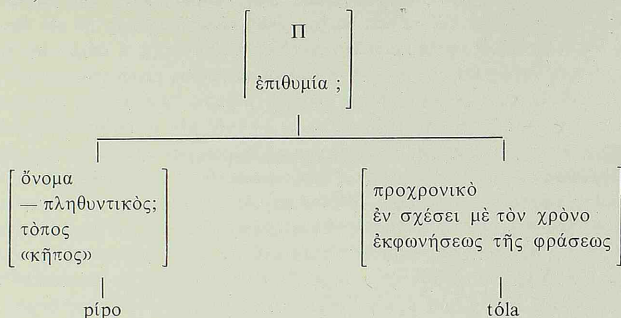

Ἡ ἐπιφανειακὴ δομὴ δείχνει τὰς κατηγορίας καὶ τὰς λειτουργίας τῶν λέξεων: *ρίρο* εἶναι τὸ ὄνομα καὶ λειτουργεῖ ὡς προσδιορισμὸς τοῦ τόπου, ἐνῶ *τόλα* λειτουργεῖ ὡς δηλωτικὸν στοιχείον τοῦ χρόνου. Ἡ τάξις τῶν λέξεων, εἰς τὴν ὁποίαν μπορεῖ νὰ ἀνήκη ἡ λέξις *τόλα* ἔχει μείνει ἀδήλωτη.

Ἡ ἀνάλυσις τοῦ Brown ἐγείρει προβλήματα ὅμοια μὲ ἐκεῖνα τῆς ἀναλύσεως τῆς Bloom: Πῶς μπορεῖ μία βαθεῖα δομὴ ὅπως ἡ (12) μὲ κόμβους ὡς ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΑ, ΡΗΜΑ καὶ ΠΤΩΣΙΣ νὰ δικαιολογηθῇ ἀπὸ πλευρᾶς γλωσσικῆς ἰκανότητος τοῦ παιδιοῦ; Ποιὰ εἶναι ἡ θέσις τῶν κανόνων τῆς μεταθέσεως καὶ τῆς συντμήσεως κόμβων; Μία τέτοια περιγραφὴ φαίνεται ὅτι συμπληρώνει μόνον μερικὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα λείπουν ἀπὸ τὴν παιδικὴν φράσιν, εἰς σύγκρισιν πρὸς τὸ γλωσσικὸν σύστημα τοῦ ἐνηλίκου, καὶ ἔτσι ἀναλύει τὴν παιδικὴν φράσιν περισσότερον ὡς τηλεγραφικὴν ἔκφρασιν μιᾶς ἀντιστοίχου πλήρους φράσεως τοῦ ἐνηλίκου.

Διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι γλωσσικῶς μία φράσις δύο λέξεων, ὅπως *ρίρο τόλα*, εἶναι εἰς μέγαλον βαθμὸν ἄοριστος, ἡ ἀνάλυσις (14), τὴν ὁποίαν προτείνω ἐδῶ, περιλαμβάνει μόνον ἓνα ἐπίπεδον συντακτικῆς - σημασιολογικῆς περιγραφῆς, δηλ. τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐπιφανειακῆς δομῆς, καὶ ἀποδίδει ὀλγωτέρας γλωσσικὰς πληροφορίας εἰς τὴν φράσιν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς κατηγορίας καὶ τὴν λειτουργίαν των ἀπὸ τὰ ὑποδείγματα τόσον τῆς γενετικῆς - μετασχηματιστικῆς γραμματικῆς ὅσο καὶ τῆς γραμματικῆς τῶν πτώσεων, τὰ ὁποῖα ἀνέφερα προηγουμένως.

(14)

Τὰ χαρακτηριστικά τὰ ὁποῖα σημειώνονται μὲ τὸ ἐρωτηματικὸν εἶναι πιθανόν, ἀλλὰ ὄχι βέβαιον ὅτι εἶναι παρόντα γλωσσικῶς. Τὸ χαρακτηριστικὸν ἐπιθυμία δηλώνεται μὲ τὸν τόνον τῆς προτάσεως. Ἡ λειτουργία τοῦ ὀνόματος ρίρο δὲν σημειώνεται εἰς τὸ διάγραμμα (14), διότι λείπει ἡ γλωσσικὴ δικαιολογία τῆς παρουσίας τῆς λειτουργίας τοῦ προσδιορισμοῦ τόπου εἰς τὴν φράσιν. Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἐνήλικος ἀκροατὴς ἀντιλαμβάνεται τὴν λειτουργίαν αὐτὴν εἰς τὴν λέξιν ρίρο ὀφείλεται εἰς τὴν ὑποκατηγορίαν τῶν ὀνομάτων τόπου εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει ἡ λέξις ρίρο, πρᾶγμα ποῦ δίνει μεγάλην πιθανότητα εἰς τὴν λειτουργίαν «προσδιορισμὸς τόπου». Σὲ φράσεις π.χ. ὅπως ἀγαράί σία («ἀγαπάει θεία»), ἡ ὑποκατηγορία εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει τὸ ὄνομα σία δὲν μᾶς ἐπitrέπει νὰ καθορίσωμεν τὴν λειτουργίαν τοῦ ὡς ὑποκειμένου ἢ ἀντικειμένου.

Αὐτὸ τὸ ὁποῖον συντελεῖ ὥστε αἱ παιδικαὶ φράσεις νὰ μὴ εἶναι πλέον εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις διφορούμεναι καὶ τὸ ὁποῖον τὰς καθιστᾷ ἀρκετὰ σαφεῖς διὰ τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις ἐπικοινωνίας, εἶναι τὸ εἶδος τῆς πληροφορίας, τὸ ὁποῖον παρέχει τὸ ἐξωγλωσσικὸν καί/ἢ τὸ γλωσσικὸν περιβάλλον ἔξω ἀπὸ τὴν πρότασιν. Ἐδείξαμεν μερικoὺς τρόπους, βάσει τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ συστηματοποιήσωμεν τὰς ἐξωγλωσσικὰς πληροφορίας προκειμένου νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰς φράσεις τῶν παιδιῶν. Τὸ γεγονὸς ἀκριβῶς αὐτό, ὅτι δηλαδή εἶναι δυνατὴ μία τέτοια συστηματοποίησις, δείχνει ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸν ἀκροατὴν ὠρισμέναι γνώσεις, αἱ ὁποῖαι τὸν καθιστοῦν ἱκανὸν νὰ κἀνῃ τὴν συστηματοποίησιν. Κατὰ τὴν γνώμην μας, εἰς τὰς ἐρεῦνας διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς γλώσσης πρέπει νὰ συμπεριληφθῇ ἡ μελέτη τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον τὸ παιδί

μαθαίνει νά χρησιμοποιῇ παρομοίας πληροφορίας κατὰ τὴν ἐπικοινωνίαν. Αὐτὸ λοιπὸν ποὺ πρέπει νά ἐρευνηθῇ εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον τὸ παιδί μαθαίνει νά ἐπικοινωνῇ. Αὐτὸ εἶναι ἰκανότης, ἡ ὁποία δὲν περιλαμβάνει ἀπλῶς καὶ μόνον ἓνα σύνολον κανόνων, μέσῳ τῶν ὁποίων συσχετίζονται τὰ μηνύματα πρὸς ἡχητικὰ κύματα. Ἐν τούτοις εἶναι πρακτικῶς χρησιμώτερον νά διαχωρίσωμεν ἄφ' ἑνὸς μὲν τὰ καθαρὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα τῆς ὁμιλίας τοῦ παιδιοῦ καὶ ἄφ' ἑτέρου τὴν ἐρμηνείαν τῆς βάσει τῶν ἐξωγλωσσικῶν στοιχείων. Ἔτσι ἡ «σύνθετη ἐρμηνεία», ὑπὲρ τῆς ὁποίας τάσσονται οἱ Bloom, Brown καὶ ἄλλοι, καὶ τὴν ὁποίαν καθημερινῶς ἐφαρμόζουν οἱ ἐνήλικες, ὡσάκις ἐπικοινωνοῦν μὲ παιδιά, μπορεῖ πλέον νά διαλευκανθῇ, ἐφόσον ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ γλωσσικὴ ἐπικοινωνία βασίζεται ταυτοχρόνως σὲ διάφορα στοιχεῖα: εἰς τὸν γλωσσικὸν κώδικα, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ ἐξίσου σημαντικῶς εἰς τὰς γνωστικὰς δομάς, εἰς τὰς πληροφορίας περὶ τοῦ περιβάλλοντος, εἰς τοὺς κοινωνικοὺς τύπους καὶ ἴσως καὶ εἰς ἄλλα ἀκόμη.

SUMMARY

Certain models recently used for describing children's early utterances underestimate children's linguistic competence by reducing the structure of their utterances to mere distributional phenomena. Other such models overestimate their competence by attributing more linguistic information to children's utterances than can be justified on purely linguistic grounds. If extralinguistic information is taken into account in a systematic way in the analysis of the communication between child and adult, the fact that this communication is so surprisingly successful can be explained, and at the same time the highly unspecific nature of children's utterances from a linguistic point of view can be seen in its proper light.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bar - Hillel, Y. 1970 «Communication and Argumentation in Natural Languages», ἐν *Linguaggi*, Milano: Edizioni di Comunità.
- Bloom, L. 1970 Language Development: Form and Function in Emerging Grammars. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Bloom, L. 1971 «Why not Pivot Grammar?» *J. Speech Hearing Disorders* 6. 40-49 (καὶ ἐν *Ferguson / Slobin* (ἐκδ.) 1973).
- Bowerman, M. 1973 Early Syntactic Development, A Cross- Linguistic Study with Special Reference to Finnish. Cambridge: CUP.
- Braine, M. D. S. 1963 «The Ontogeny of English Phrase Structure: the First Phase», *Language* 39. 1-13 (καὶ ἐν *Ferguson / Slobin* (ἐκδ.) 1973: 407-421).
- Brown, R. 1973 A First Language, the Early Stages. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Chomsky, N. 1965 Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Ferguson, Ch. A., D. I. Slobin (ἐκδ.) 1973 Studies of Child Language Development. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Fillmore, Ch. J. 1968 «The Case for Case», ἐν E. Bach & R. T. Harms (ἐκδ.), *Universals in Linguistic Theory*. New York: Holt, Rinehart & Winston 1968: 1-88.
- Gruber, J. S. 1967 «Topicalization in Child Language», *Foundations of Language* 3. 37-65 (καὶ ἐν A.Bar - Adon, W. F. Leopold (ἐκδ.), *Child Language, A Book of Readings*. Englewood Cliffs, N. J.).
- de Laguna, G. A. 1927 Speech: Its function and development. New Haven: Yale.
- McNeill, D. 1966 «Developmental Psycholinguistics», ἐν F. Smith, G. Miller (ἐκδ.), *The Genesis of Language: A Psycholinguistic Approach*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1966: 15-84.
- Olson, D. R. 1972 «Language Use for Communicating, Instructing and Thinking», ἐν J. B. Carroll, R. O. Freedle (ἐκδ.), *Language Comprehension and the Acquisition of Knowledge*. Washington, D. C.: V. H. Winston and Sons, 1972: 139-167.

- Rubenstein, H. 1973 «Language and Probability», в G. A. Miller (éd.), *Communication, Language, and Meaning, Psychological Perspectives*. New York: Basic Books 1973: 185-195.
- Sacks, H. 1972 «On the Analyzability of Stories by Children», в J. Gumperz, D. Hymes (éd.), *Directions in Sociolinguistics*. New York 1972: 325-45.
- Schaerlaekens, A. M. 1973 *The Two-Word Sentence in Child Language Development, A Study Based on Evidence Provided by Dutch-speaking Triplets*. The Hague, Paris: Mouton.
- Schlesinger, I. M. 1971 «Production of Utterances and Language Acquisition», в D. I. Slobin (éd.), *The Ontogenesis of Grammar*. New York: Academic Press 1971: 63-101.
- Schnelle, H. 1971 «Language Communication with Children - Toward a Theory of Language Use», в Y. Bar-Hillel (éd.), *Pragmatics of Natural Languages*. Dordrecht, Holland: Reidel, 1971: 173-193.
- Stephany, U. 1973 «Zur Rolle der Wiederholung in der sprachlichen Kommunikation zwischen Kind und Erwachsenen», в H. Seiler (éd.), *Linguistic Workshop I. München*: Fink Verlag 1973: 73-98.